

O‘ZBEKISTON VA UN WOMEN TASHKILOTINING O‘ZARO MUNOSABATLARI: GENDER TENGLIKNI TA‘MINLASHDAGI XALQARO HAMKORLIK

Atoyeva Shaxnoza Shuxratovna

NavDU Ijtimoiy fanlar kafedrası

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:

Received: 30.01.2026

Revised: 31.01.2026

Accepted: 01.02.2026

KALIT SO‘ZLAR:

*gender tenglik, ayollar
huquqlari, UN Women,
O‘zbekiston, xalqaro hamkorlik,
barqaror rivojlanish maqsadlari.*

ANNOTATSIYA:

Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasi va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ayollar bo‘yicha tuzilmasi — UN Women o‘rtasidagi hamkorlik tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqotda gender tenglikni ta‘minlash, ayollar huquq va erkinliklarini himoya qilish, ayollarga nisbatan zo‘ravonlikning oldini olish hamda ayollarning siyosiy va iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan qo‘shma tashabbuslar yoritilgan. Maqolada xalqaro tajribaning milliy siyosatga integratsiyasi, huquqiy va institutsional mexanizmlarning rivojlanishi hamda Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi hamkorlikning ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari ijtimoiy ish, gender tadqiqotlari va davlat boshqaruvi sohasidagi ilmiy-amaliy faoliyat uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Kirish

Globallashuv sharoitida gender tenglik masalasi barqaror rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida e‘tirof etilmoqda [3]. Ayollar huquqlarini ta‘minlash va ularning jamiyatdagi rolini mustahkamlash nafaqat ijtimoiy adolat, balki iqtisodiy va siyosiy

=====
taraqqiyot uchun ham muhim hisoblanadi (UN Women, 2022). O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar gender tenglikni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylantirdi [4]. Ushbu jarayonda xalqaro tashkilotlar, xususan UN Women bilan hamkorlik muhim o'rin tutadi (UN Women Uzbekistan, 2023).

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — O'zbekiston va UN Women o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni, yo'nalishlari va natijalarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, shuningdek, ushbu hamkorlikning milliy gender siyosatini rivojlantirishdagi rolini aniqlashdan iborat.

Metodologiya

Tadqiqot jarayonida sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. O'zbekiston Respublikasining gender tenglikka oid qonunlari, davlat dasturlari, UN Women strategik hujjatlari va hisobotlari manba sifatida o'rganildi. Shuningdek, qiyosiy tahlil orqali xalqaro tajriba va milliy amaliyot o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar aniqlab berildi. Tadqiqot metodologiyasi ilmiy adabiyotlar sharhi va normativ-huquqiy hujjatlar tahliliga asoslandi.

Natijalar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston va UN Women hamkorligi bir nechta ustuvor yo'nalishlarda izchil rivojlanmoqda. Birinchidan, gender tenglikni ta'minlashga qaratilgan normativ-huquqiy baza mustahkamlandi [4]. Ikkinchidan, ayollarning siyosiy qaror qabul qilish jarayonlaridagi ishtiroki sezilarli darajada oshdi (UN Women, 2021). Uchinchidan, ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurashish bo'yicha institutsional mexanizmlar kuchaytirildi [5]. To'rtinchidan, ayollarning iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan dasturlar kengaytirildi (UN Women, 2022).

Muhokama

BMT Ayollar tashkiloti butun dunyo bo'ylab ayollar va qizlar uchun Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirish maqsadini ko'zlaydi va 4 ta strategik ustuvorlikka e'tibor qaratgan holda hayotning barcha jabhalarida ayollarning teng ishtirokini qo'llab-quvvatlaydi:

- hukumat faoliyatida ayollar boshqaruvi va ishtiroki teng;
- ayollarning daromad olish, munosib ish tanlash va iqtisodiy mustaqillikka ega bo'lish imkoniyati;
- barcha ayollar va qizlar zo'ravonlikning barcha shakllaridan xoliligi;
- ayollar va qizlar barqaror tinchlik va insonparvarlik harakatlaridan teng foyda olishi.

Tashkilot quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

- ayollarning huquqiy maqomi bo'yicha komissiya va hukumatlararo organlarni siyosat, global mezonlar va me'yorlarni ishlab chiqishda qo'llab-quvvatlash;
- a'zo davlatlarga ushbu mezonlarni joriy etishda yordam berish, talab qilgan mamlakatlarga tegishli texnik va moliyaviy yordam ko'rsatish va fuqarolik jamiyati bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish;
- BMT tizimining gender tengligi bo'yicha ishiga rahbarlik qilish, muvofiqlashtirish va mas'uliyatni oshirish, shu jumladan tizim miqyosida muntazam monitoring o'tkazish.

Xalqaro tashkilotlar bilan samarali hamkorlik milliy gender siyosatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. UN Women tomonidan taqdim etilgan ekspertlik va texnik ko'mak O'zbekistonda gender masalalariga tizimli yondashuvni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, hududlar kesimida gender tenglikni ta'minlashda mavjud muammolar ham saqlanib qolmoqda. Bu esa kelgusida hamkorlikni yanada chuqurlashtirish va mahalliy darajadagi dasturlarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston va UN Women o'rtasidagi hamkorlik gender tenglikni ta'minlash va ayollar huquqlarini himoya qilish yo'lida muhim strategik ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlik milliy qonunchilik, institutsional rivojlanish va amaliy mexanizmlarning takomillashuviga xizmat qilmoqda [1]. Tadqiqot natijalari BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda gender yondashuvining muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi [3]. Kelgusida mazkur hamkorlikni ilmiy-tadqiqotlar bilan uyg'unlashtirish barqaror ijobiy natijalarga erishish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. United Nations. UN Women: United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. New York, 2023.
2. UN Women. Strategic Plan 2022–2025. New York, 2022.
3. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York, 2015.
4. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida. Toshkent, 2019.
5. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Ayollarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida. Toshkent, 2019.

6. UN Women Uzbekistan. Programme and Gender Equality Reports. Tashkent, 2021–2024.

7. Karimova D. Gender siyosati va ijtimoiy rivojlanish masalalari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.

